

Grondwettelijk Hof

**INFORMATIEVE NOTA
BETREFFENDE HET ARREST NR. 153/2015**

De wet die euthanasie voor een minderjarige mogelijk maakt, is grondwettig op voorwaarde dat de eindverantwoordelijkheid voor de evaluatie van zijn oordeelsbekwaamheid bij de kinder- en jeugdpsychiater of bij de psycholoog ligt

Bij zijn arrest nr. 153/2015 van 29 oktober 2015 heeft het Grondwettelijk Hof zich uitgesproken over de wet van 28 februari 2014 tot wijziging van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, teneinde euthanasie voor minderjarigen mogelijk te maken.

Na eerst te hebben herinnerd aan de algemene voorwaarden die gelden voor de euthanasie van een meerderjarige of ontvoogde minderjarige wijst het Hof erop dat de wetgever, door euthanasie van minderjarigen die zich in een medisch uitzichtloze toestand bevinden van aanhoudend en ondraaglijk fysiek lijden dat niet kan worden gelenigd, uit het strafrecht te halen, tegemoet is willen komen aan de vraag van kinderartsen en andere zorgverstrekkers.

De wetgever, die geen gebruik heeft willen maken van het criterium van de leeftijd van de minderjarige, heeft geoordeeld dat die laatste voldoende oordeelsbekwaam kan zijn om de draagwijdte van een verzoek tot euthanasie te kunnen inschatten en dat die oordeelsbekwaamheid geval per geval dient te worden vastgesteld, waarbij hij aldus heeft verwezen naar het standpunt van de Nationale Raad van de Orde van Artsen volgens hetwelk, in medische aangelegenheden, « de mentale leeftijd van een patiënt belangrijker [is] dan zijn kalenderleeftijd ».

Het Hof controleert de bestreden wet eerst in het licht van de overeenstemming ervan met het recht op leven dat door verschillende grondwetsbepalingen, alsook door artikel 2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens wordt gewaarborgd. Het Europees Hof voor de rechten van de mens laat een ruime beoordelingsmarge over aan de Staten wanneer zij euthanasie regelen, daar er in die ethische aangelegenheid geen Europese consensus bestaat. Het Europees Hof stelt niettemin vast dat de inachtneming van het recht op leven de wetgever ertoe verplicht de nodige maatregelen te nemen teneinde « de kwetsbare personen te beschermen, zelfs tegen handelingen waarmee zij hun eigen leven in gevaar brengen ». Dat geldt aldus voor een wet die de euthanasie van minderjarigen beoogt. Het Grondwettelijk Hof oordeelt dat, wanneer de wetgever euthanasie van niet-ontvoogde minderjarigen die zich in een medisch uitzichtloze toestand bevinden, mogelijk maakt, hij om die reden dient te voorzien in verhoogde beschermingsmaatregelen om misbruiken ter zake te voorkomen, en dit ter waarborging van het recht op leven en het recht op fysieke integriteit.

Vervolgens onderzoekt het Hof de maatregelen die de Belgische wetgever heeft genomen om zich in overeenstemming te brengen met artikel 2 van het EVRM, en merkt het, op nauwkeurige wijze en verwijzend naar niet alleen de tekst van de wet, maar tevens uitgebreid naar de parlementaire voorbereiding, op dat euthanasie, in tegenstelling tot wat geldt voor de meerderjarigen en de ontvoogde minderjarigen, niet is toegestaan wanneer het

lijden van de minderjarige van psychische aard is en kennelijk niet binnen afzienbare termijn het overlijden tot gevolg heeft. Ten aanzien van het « aanhoudend en ondraaglijk fysiek lijden dat niet gelenigd kan worden », bepaalt de wet dat de behandelende arts zich daarvan moet verzekeren samen met de minderjarige patiënt, door met hem meerdere gesprekken te hebben die over een redelijke periode dienen te worden gespreid. De arts moet de patiënt ook inlichten over zijn gezondheidstoestand en zijn levensverwachting, en met hem de eventueel nog resterende therapeutische mogelijkheden, alsook die van de palliatieve zorg bespreken. Het verzoek tot euthanasie moet « vrijwillig, overwogen en herhaald » zijn, het mag niet tot stand zijn gekomen als gevolg van enige externe druk en de patiënt moet bewust zijn op het ogenblik van het verzoek. Een minderjarige patiënt kan geen wilsverklaring opstellen. Ook het akkoord van de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige die om euthanasie verzoekt, is vereist.

De oordeelsbekwaamheid waarover de minderjarige moet beschikken, heeft betrekking op het vermogen van de patiënt om de werkelijke draagwijdte van zijn verzoek tot euthanasie en de gevolgen van dat verzoek te kunnen inschatten. Aldus wordt uitgesloten dat euthanasie wordt toegepast op pasgeboren baby's en zeer kleine kinderen.

Ten slotte moet de behandelende arts een kinder- en jeugdpsychiater of een psycholoog raadplegen die zich eveneens dient te verzekeren van de oordeelsbekwaamheid van de minderjarige patiënt en die zijn advies schriftelijk moet geven. Die kinder- en jeugdpsychiater of die psycholoog dient onafhankelijk te zijn van de behandelende arts, de patiënt en zijn wettelijke vertegenwoordigers, onafhankelijkheid die wordt beoordeeld op grond van hun deontologische plichten. Bij de aard van dat optreden maakt het Hof een voorbehoud van interpretatie. Het Hof oordeelt dat de bepaling die voorziet in de raadpleging van een kinder- en jeugdpsychiater of van een psycholoog niet redelijkerwijs in die zin zou kunnen worden geïnterpreteerd dat de behandelende arts euthanasie zou kunnen uitvoeren ten aanzien van een minderjarige patiënt wanneer de geraadpleegde psycholoog of kinder- en jeugdpsychiater van mening is dat die patiënt niet over de vereiste oordeelsbekwaamheid beschikt. Het Hof oordeelt immers dat de raadpleging van een kinder- en jeugdpsychiater of van een psycholoog is opgevat als een extra waarborg voor de goede toepassing van de wet. De behandelende arts is bijgevolg, aldus het Hof, gebonden door het advies van de kinder- en jeugdpsychiater of van de psycholoog.

Artikel 3, § 2, 7°, van de wet van 28 mei 2002, zoals gewijzigd bij de wet van 28 februari 2014, dient bijgevolg in die zin te worden geïnterpreteerd dat de behandelende arts ten aanzien van een minderjarig kind, onder de voorwaarden die hiervoor in herinnering zijn gebracht, geen euthanasie kan uitvoeren zonder dat de oordeelsbekwaamheid van de minderjarige schriftelijk is geattesteerd door een kinder- en jeugdpsychiater of een psycholoog.

Het Hof besluit dat de bestreden wet, gelet op de erin vervatte waarborgen, steunt op een billijk evenwicht tussen, enerzijds, het uit het recht op eerbiediging van het privéleven voortvloeiende recht van eenieder om levensbeëindigende keuzes te maken ter voorkoming van een onwaardig en pijnlijk levenseinde, en, anderzijds, het uit het recht op leven en op fysieke integriteit voortvloeiende recht van de minderjarige op maatregelen ter voorkoming van misbruiken bij het toepassen van euthanasie.

Deze informatieve nota, opgesteld door de referendarissen die met de persrelaties zijn belast en door de griffie, bindt het Grondwettelijk Hof niet. Uit de aard zelf van de samenvatting, bevat zij niet de in het arrest noodzakelijk opgebouwde redeneringen noch de specifieke nuancerings van het arrest.

Het arrest nr. 153/2015 is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof, [www.grondwettelijk-hof.be](http://www.const-court.be/public/n/2015/2015-153n.pdf) (<http://www.const-court.be/public/n/2015/2015-153n.pdf>).